

Управління бюджетним дефіцитом: вітчизняна практика та найкращий зарубіжний досвід

Кробинець Г.В.

студентка

Національного університету державної фіскальної служби України

Коляда Т.А.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
доцент, доцент кафедри фінансів

Національного університету державної фіскальної служби України

Мета статті полягає в узагальненні теоретичних засад стосовно виникнення та сутності бюджетного дефіциту, розкритті сучасного стану дефіциту бюджету в Україні та розробленню пропозицій щодо вдосконалення методів управління ним з урахуванням світового досвіду. На основі аналізу причин і чинників виникнення дефіциту бюджету та напрямів витрачання коштів на його покриття визначено виклики для фінансової безпеки держави. У результаті дослідження було доведено, що одним із найефективніших методів управління бюджетним дефіцитом стали фіскальні правила, які почали широко застосовуватися у більшості країн світу, зокрема країнах ЄС, для уникнення макроекономічної дестабілізації. Обґрунтовано доцільність для України вибору стратегії стабілізації державних фінансів виходячи з необхідності збалансування бюджету на основі функціонування фінансів та з урахуванням впливу внутрішніх (інституціональних та макроекономічних) і зовнішніх (глобалізаційних) чинників. Перспективи подальших наукових досліджень полягають у запровадженні в бюджетному процесі України фіскальних правил нового покоління виходячи з потреб бюджетної системи в ресурсах та інституціональних особливостей країн.

Ключові слова: державний бюджет, дефіцит бюджету, управління бюджетним дефіцитом, збалансованість бюджету, фіскальні правила.

Коляда Т.А., Кробинець А.В. УПРАВЛЕНИЕ БЮДЖЕТНЫМ ДЕФИЦИТОМ: ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА И ЛУЧШИЙ ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

Цель статьи состоит в обобщении теоретических основ касаясь возникновения и сущности бюджетного дефицита, раскрытии современного состояния дефицита бюджета в Украине и разработке предложенных по совершенствованию методов управления ним с учетом мирового опыта. На основе анализа причин и факторов возникновения дефицита бюджета и направлений расходования средств на его покрытие определены вызовы для финансовой безопасности государства. В результате исследования доказано, что одним из наиболее эффективных методов управления бюджетным дефицитом стали фискальные правила, которые начали широко применяться в большинстве стран мира, в том числе в странах ЕС, для избежания макроекономической дестабилизации. Обоснована целесообразность для Украины выбора стратегии стабилизации государственных финансов исходя из необходимости сбалансирования бюджета на основе функционирования финансов и с учетом влияния внутренних (институциональных и макроекономических) и внешних (глобализационных) факторов. Перспектива дальнейших научных исследований заключаются во введении в бюджетном процессе Украины фискальных правил нового поколения исходя из потребностей бюджетной системы в ресурсах и институциональных особенностей стран.

Ключевые слова: государственный бюджет, дефицит бюджета, управление бюджетным дефицитом, сбалансированность бюджета, источники финансирования.

Koliada T.A., Krobinecs G.V. BUDGET DEFICIENCY MANAGEMENT: DOMESTIC PRACTICE AND BEST EXTERNAL EXPERIENCE

The purpose of the paper is to summarize the theoretical foundations of the novelty and essence of the budget deficit, to reveal the current state of the budget deficit in Ukraine, and to develop proposals for improving their management methods in the light of world experience. Based on the analysis of the causes and factors of the budget deficit and the directions of spending of funds on its coverage, it was determined challenges for financial security of the state. As a result of the study it was proved that one of the most effective methods of managing budget deficits was fiscal rules that have been widely used in most countries, including the EU, to avoid macroeconomic destabilization. The expediency of choosing a strategy for stabilizing public finances in Ukraine based on the need to balance the budget on the basis of the functioning of finances and the influence of internal (institutional and macroeconomic) and external (globalization) factors is substantiated. Prospects for further research are the introduction of the new generation of fiscal rules of the budget process of Ukraine, proceeding from from the needs of the budget system in the resources and institutional features of the countries.

Keywords: state budget, budget deficit, budget deficit management, budget balance, financing sources.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Бюджетний дефіцит є досить поширеним явищем, яке являє собою перевищення видатків над постійними доходами бюджету. Основною причиною виникнення бюджетного дефіциту є випереджаюче зростання бюджетних видатків порівняно зі зростанням доходів бюджету, що має місце в Україні протягом останніх років. Однак наявність бюджетного дефіциту не свідчить про незбалансованість бюджету, оскільки під час його складання та затвердження встановлюються обґрунтовані джерела фінансування [1, с. 260].

Загальновідомо, що структура та обсяг державного бюджету є основними показниками фінансового стану будь-якої держави. На сучасному етапі розвитку України актуальним є питання збалансування бюджету шляхом пошуку реалістичних джерел фінансування дефіциту бюджету. Хронічний дефіцит державного бюджету породжує проблеми, що пов'язані з неспроможністю держави виконувати покладені на неї функції, забезпечувати сталий економічний розвиток, та зменшує рівень довіри зарубіжних фінансово-кредитних інституцій до уряду країни, що призводить до здорожчання обслуговування залучених нових позик.

Розбудова економічної незалежності та керованого соціально-економічного розвитку України потребує залучення значних фінансових ресурсів та ефективного менеджменту дефіциту бюджету, тому виникає гостра необхідність дослідження наявних ключових проблем, що пов'язані з дефіцитом державного бюджету та пошуком ефективних шляхів щодо його управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання формування та підтримки стабілізаційної бюджетної політики розвитку держави, розроблення ефективних концепцій збалансування державного бюджету, визначення джерел фінансування бюджетного дефіциту із застосуванням відповідних інструментів сьогодні є дуже актуальними та широко висвітлюються у вітчизняних та зарубіжних наукових працях. Останнім часом проблема подолання бюджетного дефіциту набула значного поширення та перебуває у сфері наукових інтересів значної кількості вчених. Серед представників вітчизняної наукової школи, які присвятили праці дослідженню зазначених проблемних аспектів, варто назвати О.Д. Василика, В.М. Геєця, Т.І. Єфименко, Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, В.В. Корнєєва, І.О. Лютого, Л.Л. Тарангул, В.М. Федосова, С.І. Юрія та ін.

Серед представників західних наукових традицій, що займалися розробленням даної проблематики, необхідно відзначити Ш. Бланкарта, Дж. Кейнса, Р. Масгрейва, Дж. Сакса, Т. Саржента, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, Н. Уоллеса, В. Танзі та ін.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що бюджетний дефіцит перманентно притаманний державним фінансам більшості країн світу, як розвиненим, так і з ринками, що розвиваються, тому необхідно розробляти та дотримуватися певних фіскальних правил щодо напрямів використання бюджетних коштів, отриманих за рахунок фінансування дефіциту бюджету задля його оптимізації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є узагальнення теоретичних засад щодо виникнення та сутності бюджетного дефіциту, розкриття сучасного стану дефіциту бюджету в Україні та розроблення на цій основі пропозицій щодо вдосконалення методів управління ним з урахуванням світового досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Державний бюджет як головний фінансовий план держави – це розпис доходів та видатків держави за певний період часу, який має статус закону. Результат формування грошових ресурсів відображається в доходах державного бюджету, а їх використання – у його видатках.

Бюджетні доходи формуються за рахунок усіх податкових, неподаткових та інших надходжень, що здійснюються на безповоротній основі, включаючи гранти, дарунки, трансферти тощо. Видатки бюджету відображають кошти, за допомогою яких здійснюється фінансування запланованих державних заходів і програм, за винятком коштів, спрямованих на погашення основної суми державного боргу й повернення надмірно сплачених до бюджету сум.

Залежно від співвідношення між обсягами доходів і видатків бюджет може бути дефіцитним чи профіцитним. Дефіцит державного бюджету виникає тоді, коли його доходи є меншими за його витрати, а профіцит – коли його доходи є вищими за його витрати.

Сьогодні більшість країн світу, серед них й Україна, має бюджетні дефіцити хронічного характеру, що призводить до поглиблення фінансової нестабільності, адже вони сприяють розгортанню інфляційних процесів в економіці та відволікають значну частину грошових ресурсів із приватного сектору (табл. 1).

Низька бюджетна дисципліна та, як наслідок, недотримання показників бюджетних

Таблиця 1

Динаміка показників доходів та видатків державного бюджету України за 2014–2018 рр.

Рік	Доходи, млрд. грн.	Темп приросту доходів, %	Видатки, млрд. грн.	Темп приросту видатків, %	Дефіцит бюджету, % ВВП	Темпи приросту ВВП, %	Індекс інфляції, %
2014	357,1	105,3	430,1	106,6	4,9	-6,6	124,9
2015	534,7	149,7	576,9	134,1	2,3	-9,8	143,3
2016	616,3	115,3	684,9	118,7	2,9	2,3	112,4
2017	793,3	128,7	839,2	122,5	1,6	2,5	113,7
2018*	917,9	115,2	991,7	114,0	2,5	3,0	109,0

* планові показники

Джерело: розраховано автором за даними Державної казначейської служби (<http://treasury.gov.ua>) та Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>)

обмежень щодо граничного обсягу дефіциту є причинами погіршення фінансового стану в країні та поглиблення фінансової безвідповідальності урядів.

Вітчизняне економічне поживлення залишалося незначним у 2017 р. через призупинення темпів зростання у таких секторах економіки, як сільське господарство та гірничодобувна промисловість, а також через затримку реалізації ключових реформ для подальшого зміцнення довіри інвесторів до держави. Так, ВВП зріс на 2,5% у 2017 р. та на 2,3% у 2016 р., це досить слабкий рівень відновлення після сукупного 16-відсоткового скорочення протягом 2014–2015 рр. Сектори економіки, що демонструють відносну стабільність розвитку, такі як промислове виробництво та внутрішня торгівля, зросли на 5% у 2017 р., тоді як рівень розвитку галузі будівництва зріс майже на 27% [2].

Проаналізуємо основні індикатори економічної безпеки України за 2012–2017 рр. та визначимо їхній майбутній тренд розвитку (табл. 2).

Обсяги прямих іноземних інвестицій залишалися незначними, на рівні 2,1% від ВВП у 2017 р., порівняно з медіанним значенням на рівні 5% до кризи. Інвестиційний клімат у країні поступово поліпшується, але залишається значний рівень недовіри з боку інвесторів та побоювання щодо повільних темпів реформ та затримок у процесі продовження програми фінансування від МВФ, ураховуючи макроекономічну вразливість та невизначеність щодо виборів 2019 р. Рівень споживання зріс у 2017 р. та досягнув 6,7% (порівняно з 1,3% у 2016 р.), частково за рахунок підвищення мінімальної заробітної плати та пенсій, які також, своєю чергою, створили додаткове інфляційне навантаження.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) характеризує зміни в часі загального рівня цін на товари та

послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Він є показником зміни вартості фіксованого набору споживчих товарів та послуг у поточному періоді до його вартості в базисному періоді. ІСЦ досяг 13,7% наприкінці 2017 р., що значно вище, ніж попередні прогнози НБУ (на 2–8%). Як результат, НБУ в березні 2018 р. підвищив ставку рефінансування до 17% із 12,5% у травні 2017 р., що збільшило вартість позикових коштів у національній валюті як для уряду, так і для приватного сектору. При цьому рівень безробіття залишався у 2017 р. стабільним – 9,5% порівняно з попереднім роком (9,2%).

Витрати на стабілізацію соціального забезпечення зросли на 11,7% у реальному вимірі та досягли 41,5% від ВВП через подвоєння мінімальної заробітної плати та підвищення заробітної плати викладачів та лікарів на 40%, а також збільшення витрат на соціальні програми. Це було врівноважено значним зростанням доходів бюджету в 2017 р., що зумовлене податком на додану вартість (17% зростання за рахунок розширення бази оподаткування) та податком на доходи фізичних осіб (зростання на 16%) [3].

Рівень державного та державного гарантованого боргу залишився високим, на рівні 72,3% ВВП у 2017 р. Дефіцит поточного рахунку залишався дефіцитним, на рівні 3,5% від ВВП у 2017 р., незважаючи на поліпшення розвитку торгівлі. Товарний експорт зріс на 18%, до 39,7 млрд. доларів США в 2017 р., головним чином, за рахунок зростання цін на товари, тоді як імпорт товарів збільшився на 27%, до 46,6 млрд. доларів за рахунок інвестицій та проміжних товарів. Прямі іноземні інвестиції профінансували 60% дефіциту поточного рахунку, решту фінансують державні та приватні запозичення. Без реформ для підтримки експорту та залучення прямих іноземних

Таблиця 2

Індикатори оцінки економічної безпеки України

Показник	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019*	2020*
Номінальний ВВП, млрд. грн.	1,405	1,465	1,587	1,989	2,385	2,983	3,428	3,825	4,314
Реальний ВВП, % зміни	0,2	0,0	-6,6	-9,8	2,3	2,5	3,5	4,0	4,0
Споживання, зміна %	7,4	5,2	-6,2	-15,9	1,4	6,7	5,4	4,1	3,8
Фіксований капітал, %	5,0	-8,4	-24,0	-9,2	20,1	18,1	14,9	9,0	9,2
Експорт, зміна %	-5,6	-8,1	-14,2	-13,3	-1,6	3,5	8,0	6,4	5,9
Імпорт, зміна %	3,8	-3,5	-22,1	-17,9	8,4	12,2	14,0	7,2	5,8
Дефлятор ВВП, зміна %	8,1	3,1	14,8	38,4	17,1	22,0	11,1	8,1	7,6
ІСЦ, зміна %	-0,2	-0,5	24,9	43,3	12,4	13,7	9,9	7,3	6,5
Сальдо поточного балансу, % ВВП	-8,2	-9,2	-3,5	-0,2	-3,8	-3,5	-3,7	-3,3	-3,3
Зовнішній борг, % ВВП	76,6	78,6	97,6	131,5	129,4	104,0	106,3	107,0	105,4
Доходи бюджету, % ВВП	44,5	43,6	40,3	42,3	38,4	39,2	40,1	40,8	40,6
Податкові надходження, % ВВП	38,9	37,9	35,8	35,5	33,1	34,0	35,4	36,5	36,6
Видатки бюджету, % ВВП	48,9	48,4	44,8	43,2	40,6	41,5	42,6	43,5	43,0
Поточні видатки, % ВВП	45,7	46,2	44,3	41,0	37,4	38,2	39,4	39,7	39,0
Капітальні витрати, % ВВП	2,9	2,0	1,3	2,2	3,1	3,3	3,2	3,8	4,0
Державний гарантований борг, % ВВП	36,6	40,6	70,3	79,7	87,2	72,3	75,1	73,5	68,4

* планові показники

Джерело: розраховано автором за даними Державної казначейської служби (<http://treasury.gov.ua>) та Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua>)

інвестицій Україна залишатиметься вразливою до зовнішніх шоків та товарних циклів.

На жаль, стан боргової сфери в Україні носить ознаки хронічної кризи, загостренню якої сприяли, зокрема, фінансово-економічні втрати України від анексії АР Крим Російською Федерацією та воєнних дій на Донбасі з тимчасовою окупацією частини його територій, а сформована впродовж декількох останніх років тенденція до зростання рівня державного боргу України стала викликом борговій безпеці держави. Її визначальними чинниками є високі валютні ризики зовнішньої заборгованості, нестабільна ситуація з рефінансуванням боргів попередніх років, а також тиск боргових виплат на державні фінанси. Фінансування дефіциту державного бюджету може бути виправданим тільки за умови, що темп приросту ВВП країни випереджатиме темп приросту обсягів видатків державного й місцевих бюджетів, а також витрат на обслуговування державного боргу.

У світовій економічній теорії та практиці одним із найважливіших способів боротьби з бюджетним дефіцитом стали фіскальні правила, які почали широко застосовуватися у зв'язку з тенденцією до децентралізації бюджетних систем для уникнення макроеко-

номічної дестабілізації [4, с. 85]. Фіскальні правила залежать від потреб бюджетної системи в ресурсах та інституціональних особливостей країн, а також жорстко обмежені на всіх стадіях бюджетного процесу й набувають форм законодавчих норм, процедур бюджетного процесу і межових показників:

– Правила збалансованого бюджету. Серед правил збалансованого бюджету центральне місце займають «золоте правило» державних фінансів, що передбачає збалансованість бюджетних доходів і видатків, тобто бюджетний дефіцит не може перевищувати сукупний обсяг державних інвестицій (Японія, Німеччина, США), циклічна бюджетна збалансованість (Данія, Нідерланди, Швейцарія) і встановлення межового розміру відношення бюджетного дефіциту до ВВП країни (країни Європейського Союзу).

– Правила державних запозичень. Серед правил щодо обмеження і заборони державних запозичень можна виділити такі: заборона внутрішніх державних запозичень (використовується у країнах із недостатньо розвиненими фінансовими ринками, наприклад в Індонезії), заборона державних запозичень у центрального банку країни (Європейський Союз, Японія, США) й обмеження розміру держав-

них запозичень до торішніх обсягів дефіциту бюджету країни (Бразилія, Єгипет, Марокко).

– Боргові та резервні правила. Боргові правила припускають установлення лімітів на розмір відношення обсягу державного боргу до ВВП країни, а резервні – пов'язані із формуванням спеціальних фондів для запобігання фінансовим кризам, коли виникає необхідність підтримувати соціальні виплати на тлі зменшення доходної частини державного бюджету [5, с. 122].

Фінансово-економічна криза, що відбулася у 2007–2008 рр., мала негативний вплив на більшість країн світу, у тому числі й на нових членів ЄС, зокрема країни Центральної та Східної Європи. З її початком в усіх, за винятком Польщі, країнах темпи економічного зростання мали від'ємне значення. Це змусило уряди європейських країн запроваджувати антикризові державні програми та розробляти нові індикатори економічної безпеки.

Так, аналіз показників дефіциту бюджету та державних фінансів кандидатів у Європейський Союз та держав – членів ЄС проводиться в кілька етапів.

Перший етап. Дефіцит бюджету до валового внутрішнього продукту розглядається як базовий критерій аналізу бюджетного дефіциту, що враховує Маастрихтські критерії. На цьому етапі аналіз зосереджений на описі статистики спостережуваних параметрів з особливим урахуванням показників докризового (2000–2007 рр.) і посткризового (2008–2015 рр.) періодів.

На другому етапі аналізується техніка визначення співвідношення змінних, а саме державний борг (у % від ВВП) і дефіцит бюджету (у % від ВВП). Кореляція спостерігається у двох випадках: співвідношення цих двох змінних у країнах-кандидатах порівняно із середнім показником Європейського Союзу та даних про дефіцит бюджету ЄС, які взяті зі статистичних даних Євростату, що враховують та дотримуються критеріїв Маастрихтського договору.

На третьому етапі аналіз фокусується на рейтингу країни у ЄС, запровадженого Єврокомісією, двох процедур стосовно спонукання окремих європейських держав до дотримання Пакту зростання та стабільності й Фіскального пакту – про процедури спостереження за макроекономічними дисбалансами (The Macroeconomic Imbalance Procedure) та процедури надмірного дефіциту (the Excessive Deficit Procedure – EDP) [6; 7].

Наприкінці 2017 р. найнижчі коефіцієнти державного боргу до ВВП були зафіксовані в Естонії (9,0%), Люксембурзі (23,0%), Болга-

рії (25,4%), Чехії (34,6%), Румунії (35,0%) та Данії (36,4%). П'ятнадцять держав – членів ЄС мають співвідношення державного боргу вище 60% ВВП, найвищий рівень зареєстрований у Греції (178,6%), Італії (131,8%), Португалії (125,7%), Бельгії (103,1%) та Іспанії (98,3%) [8].

В Італії антикризові заходи в борговій сфері передбачали, зокрема: ухвалення закону про здійснення заходів бюджетної економії в сумі до 124 млрд. євро за рахунок продажу нерухомості в наступні три роки та отримання коштів у розмірі 15 млрд. євро; поступове збільшення до 2026 р. пенсійного віку на два роки – до 67 років; скасування протягом 12 місяців захисту окремих професій на ринку праці; зростання податкового навантаження.

В Іспанії для уникнення критичного зростання державного боргу та стабілізації рівня боргового навантаження був використаний механізм підвищення концентрації більшої частини державних цінних паперів у внутрішніх інвесторів та наявний запас фінансової стійкості, сформований за рахунок високої активності ринку нерухомості.

Стосовно консолідованого державного боргу держав ЄС, то лише Німеччині та Нідерландам удалося подолати післякризову тенденцію до нарощування його обсягу, а в інших країнах стабілізація та тенденція на зниження боргового навантаження досягалися шляхом широкого використання всього наявного спектру фінансових інструментів у борговій сфері. Станом на кінець 2017 р. більшість країн показала обмежений вплив консолідації, де державний борг був скорочений менше ніж на 5% у 21 з 28 країн – членів ЄС та Норвегії.

На основі узагальнення позитивного досвіду країн ЄС у вирішенні питання стосовно скорочення бюджетного дефіциту та державного боргу можна розробити такі рекомендації щодо вдосконалення бюджетно-боргової політики України.

1. Законодавче затвердження процедури розроблення середньострокової Стратегії управління державним боргом України як інструменту досягнення безпечного рівня боргового навантаження та забезпечення стабільності державних фінансів за активної взаємодії та координації дій уряду, Національного банку України, Міністерства фінансів України, Державної служби фінансового моніторингу України та НКЦПФР щодо узгодження напрямів державної боргової, бюджетної й грошово-кредитної політики.

2. Законодавче закріплення та реалізація середньострокової стратегії бюджетного планування й прогнозування з підвищення якості

макроекономічних прогнозів для попередження системних проблем в економіці шляхом забезпечення переходу (за аналогією з країнами ЄС) до врахування дефіциту на рівні сектору загальнодержавного управління.

3. Започаткування ефективного боргового моніторингу з виявленням основних причин збільшення бюджетного дефіциту та державного боргу.

4. Вироблення механізмів коригування відхилень планових показників від фактичних шляхом застосування процедури бюджетного маневру [9, с. 35].

Для України доцільно вибирати стратегію стабілізації державних фінансів виходячи з необхідності збалансування бюджету на основі функціонування фінансів та з урахуванням впливу внутрішніх (інституціональних та макроекономічних) і зовнішніх (глобалізаційних) чинників. Тобто пріоритетом для уряду має бути завершення реалізації реформ, спрямованих на модернізацію економіки та розбудову суспільних інститутів. При цьому бюджетна (фіскальна) політика має бути спрямована на відновлення політичного простору (що дасть змогу усунути негативний вплив інституціональних чинників), забезпечення фінансовими ресурсами необхідних трансформацій у суспільстві з одночасною підтримкою віднов-

лення і перспектив економічного зростання у довгостроковому періоді за рахунок посилення жорсткості бюджетних правил і вимог до виділення бюджетних коштів [10, с. 331].

Висновки з цього дослідження. Підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що вплив бюджетних процесів на економічну ситуацію в країні є основоположною віхою визначення та проведення макроекономічної стабілізаційної політики. Класичними напрямками скорочення дефіциту бюджету є збільшення доходів бюджету, зменшення його видаткової частини, а також пошук неінфляційних джерел фінансування бюджетного дефіциту.

Проте необхідно враховувати позитивні й негативні аспекти застосування кожного з них та виробляти всередині кожного із цих інструментів ефективні заходи зі стимулювання зменшення дефіциту державного бюджету. До основоположних заходів, покликаних поліпшити процес збалансування державного бюджету України, можна віднести такі: вдосконалення нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу, використання прогресивних технологій бюджетного планування та регулювання, вдосконалення трансфертної політики й підвищення ефективності трансфертних платежів, пошук реальних резервів збільшення доходної частини державного бюджету.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коляда Т.А. Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика: монографія. Ірпін: Університет ДФС України, 2016. 396 с.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Звітність про виконання бюджетів / Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.
4. Коляда Т.А. Управління державним боргом у контексті стабілізації державних фінансів України. Економічний часопис–XXI. 2015. № 7–8(1). С. 82–85.
5. Дем'янишин В. Бюджетний дефіцит та його вплив на кризову ситуацію в Україні. Вісн. Терноп. держ. екон. ун-ту. 2015. № 5. С. 120–123.
6. Resolution of the European Council on the Stability and Growth Pact (Amsterdam, 17 June 1997). Official Journal. 2014. P. 236.
7. Regulation 1177/2011 amending Regulation 1467/97: On speeding up and clarifying the implementation of the excessive deficit procedure.
8. Government finance statistics / Eurostat Statistical books. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
9. Баженова Ю.В. Моделювання впливів монетарної та фіскальної політики на економіку України за допомогою відкритої динамічної стохастичної моделі загальної рівноваги. Економіка і держава. 2012. № 7(79). С. 33–36.
10. Muzychenko G., Koliada T., Churkina I. Impact of European integration processes on the necessity of long-term budget planning introduction in Ukraine. Baltic Journal of Economic Studies. 2017. Vol 3. № 5. P. 329–333.

REFERENCES:

1. Kolyada T.A. Formuvannya byudzhetnoi strategii Ukraini: teoriya, metodologiya, praktika : [monografiya] / T.A. Kolyada. – Irpin' : Universitet DFS Ukraini, 2016. – 396 s.
2. Derzhavna sluzhba statistiki Ukraini [Elektronniy resurs] / Ofitsiyniy sayt. – Rezhim dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Zvitnist' pro vikonannya byudzhativ // Ofitsiyinyi sayt Derzhavnoi kaznacheyskoi sluzhbi Ukraini. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
4. Kolyada T.A. Upravlinnya derzhavnim borgom u konteksti stabilizatsii derzhavnikh finansiv Ukraini / T.A. Kolyada // Ekonomichnyi chasopis-. – 2015. – № 7-8 (1). – S. 82-85.
5. Demianishin V. Byudzhetniy defitsit ta yogo vpliv na krizovu situatsiyu v Ukraini / V. Demianishin // Visnik Ternopil'skogo derzhavnogo ekonomichnogo universitetu. – 2015. – № 5. – S. 120-123.
6. Resolution of the European Council on the Stability and Growth Pact (Amsterdam, 17 June 1997) // Official Journal. – 2014. – № C 236.
7. Regulation 1177/2011 amending Regulation 1467/97: On speeding up and clarifying the implementation of the excessive deficit procedure.
8. Government finance statistics [Elektronniy resurs] / Eurostat Statistical books. – Rezhim dostupu: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
9. Bazhenova Yu.V. Modelyuvannya vpliviv monetarnoi ta fiskalnoii politiki na ekonomiku Ukraini za dopomogoyu vidkritoj dinamichnoi stokhastichnoi modeli zagal'noi rivnovagi / Yu.V. Bazhenova // Ekonomika i derzhava. – 2012. – № 7 (79). – S. 33-36.
10. Muzychenko G., Koliada T., Churkina I. Impact of European integration processes on the necessity of long-term budget planning introduction in Ukraine / G. Muzychenko, T. Koliada, I. Churkina // Baltic Journal of Economic Studies. – 2017. – Vol 3, No 5. – P. 329-333.

Budget deficiency management: domestic practice and best external experience

Krobynets H.V.

Student,

University of State Fiscal Service of Ukraine

Koliada T.A.

Candidate of Economic Sciences, Scientific Degree,
Associate Professor,

University of State Fiscal Service of Ukraine

The urgency of the research topic is that the budget deficit is permanently inherent in public finances in most countries of the world, both developed and emerging markets, therefore it is necessary to develop and adhere to certain fiscal rules regarding the use of budget funds received from financing a budget deficit for his optimization.

Research of topic is that the budget deficit is permanently inherent in public finances in most countries of the world, both developed and emerging markets.

The state budget as the main financial plan of the state is a description of the state's income and expenditures for a certain period of time, which has the status of the law. The result of the formation of monetary resources is reflected in the revenues of the state budget, and their use – in its expenditures.

Budget revenues are formed on the basis of all tax, non-tax and other proceeds carried out on a non-refundable basis, including grants, gifts, transfers, etc. The budget expenditures reflect the means by which the planned state measures and programs are financed, with the

exception of funds aimed at repayment of the principal amount of the state debt and the return of excessive amounts paid to the budget.

Low budgetary discipline and, as a result, non-compliance with budgetary constraints on the limit of the deficit, cause a deterioration of the financial situation in the country and deepening financial irresponsibility of governments.

On the basis of a generalization of the European Union's call for education in addressing the issue of reducing budget deficits and public debt, the following recommendations for improving Ukraine's fiscal and debt policy can be developed.

As a result of the study it was proved that one of the most effective methods of managing budget deficits was fiscal cial rules that have been widely used in most countries, including the EU, to avoid macroeconomic destabilization.

The authors, based on the generalization of the positive experience of the EU countries in addressing the issue of reducing the budget deficit and public debt, have developed recommendations for improving the fiscal and debt policy of Ukraine.